

УДК [001.895:003.07]:659.1

ІННОВАЦІЙНІ ШРИФТОВІ ЕКСПЕРИМЕНТИ ЯК ЗАСІБ САМОВИРАЖЕННЯ

ІВАНЕНКО Тетяна¹, ОПАЛЄВ Михайло²

^{1,2} Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Україна

Розглянуто експериментальні прийоми у шрифтовому дизайні як соціокультурне явище та рефлексія на майбутнє. Результати дослідження побудовані на прикладі як професійних шрифтових проектів, так і роботах дизайнерів та художників, що не спеціалізуються на шрифтовій справі. Розглянуто прийоми трансформації морфологічних структур акцидентного шрифту, а також сучасні технічні прийоми виконання авторського задуму.

Ключові слова: шрифтовий дизайн, експеримент, акцидентний шрифт, кінетична типографіка, трансформація

ВСТУП

Експерименти зі шрифтами завжди приваблюють дизайнерів-графіків, ілюстраторів, художників. Очевидно, що ця практика є скоріше не комерційною діяльністю, а можливістю для творчого самовираження. Адже авторська концепція форми, втілена у роботі дизайнера, стає найбільш доступним для дизайнера-практика матеріалом вивчення, як загальних проблем формоутворення, так і конкретних засобів художньої виразності. Іноді такі проекти набувають комерційного значення, а також стають об'єктами сучасного дизайну.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Актуальною проблемою постає розгляд інноваційних експериментів в шрифтовому дизайні як засіб творчого самовираження дизайнера. При цьому важливим є розгляд методів трансформації морфологічних структур шрифту із залученням можливостей сучасних технологій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Сучасна людина є не лише споживачем інформації, але й її творцем. Перспективи сьогодення дають можливість поринути у мейнстрим вільної творчості як дизайнеру, так і непрофесіоналу шрифтової справи. Шрифт вже є не просто засобом комунікації, він стає важливим засобом творчості у сучасному суспільстві.

Новітні засоби комунікації дають широкі можливості реалізації ідей та істотно впливають на креативний процес у шрифтовому дизайні. З цієї точки зору унікальним вважається персональний проект «36 Days of Type» від іспанських графічних дизайнерів *Nina Sans* і *Rafa*

Goicoechea, які започаткували всесвітній творчий марафон у соціальних мережах. Це свого роду виклик — кожен день створювати нову букву за графіком та розміщувати її у мережі Інтернет. У результаті з'являється спільний акцидентний алфавіт та цифри. Такий спосіб експериментувати в умовах повсякденної роботи здобув масову популярність і об'єднав творчих людей з різних куточків світу. Це свого роду «двигун» процесу розвитку професійної мови дизайну. На сьогодні в цих роботах ми можемо спостерігати використання як традиційних художніх технік, так і сучасних технологій [1]. Безумовно, такий принцип мозаїчного формування акцидентного алфавіту не є новим, але подібні заходи не набували всесвітнього масштабу.

Тим часом можемо вважати експериментом й залучення до шрифтової справи широких мас. Як приклад наведемо дизайнерську настільну гру «Memory Print&Play» от *Macosh Design* зі шрифтами від української компанії *Rentafont*. В ній представлені майже всі види шрифтів — від антикви до сучасних гротесків, від рисованих до футуристичних [2]. Такий проект набуває ще й виховного характеру, він знайомить непрофесіоналів із світом шрифту.

Наразі спостерігається активна руйнація канонів шрифтового мистецтва, особливо це стосується трансформації морфологічних структур шрифту. Акцидентний шрифт ми розглядаємо як цілісний організм, який обумовлений графемою буквених знаків, у котрому сполучається в цілому форма букви і її внутрішній зміст. Слід зазначити, що форма букви модифікує графему, вона не пасивна стосовно функції. [7]. Структура букв акцидентного шрифту може конструюватися, використовуючи один чи декілька мотивів, проте засоби досягнення цілісності структури мають одні й ті ж елементи, що корегують зовнішню форму літери. З цієї точки зору показовими є експерименти із світлом і тінню, коли навіть ситуативні речі, розташовані певним чином, виявляють своєю тінню посил для глядача. В цьому випадку мова йдеться вже про повне порушення морфологічної структури напису або букви матеріального носія. В якості прикладу наведемо роботи бельгійського художника *Фреда Ердекенса* (*Fred Eerdekens*), в яких він переосмислює буденність світу, що нас оточує [8].

Найбільше наочно трансформація морфологічних структур шрифту проявляється в численних експериментах в галузі так званої «кінетичної типографіки», де достатньо активно поширюється пошук нової художньої образності. Кінетична типографіка трактується в англomовній літературі дуже широко, і охоплює анімацію шрифту, лєтерингу, тексту. Вона є відмінним полем для художніх експериментів із формами, композицією і навіть матеріалами.

Акцидентний шрифт бере участь у формуванні візуально-образній мові в мультимедіа як складній динамічній та відкритій системі [7]. Експериментальна анімована типографіка закладена художниками інтерактивного мистецтва ще на початку 60-х років ХХ століття. У наш час ці численні експерименти, що виконуються як сучасними

розвиненими комп'ютерними засобами, так і різноманітними нестандартними техніками, втілюються в життя в різних галузях мультимедіа, де знаковість шрифту посилює функціональність візуальної взаємодії [3].

Якщо говорити про шрифтову анімацію, то тут можна виділити численні приклади «оживлення» алфавіту. Засобами анімації графеми стають як традиційна покадрова, так і шейпова і тривимірні види анімації. Тут також можна знайти несподівані рішення. Наприклад, витончений шрифт IQ для рекламної кампанії однойменного автомобілю фірми Тойота створений за допомогою власне самого автомобілю у співпраці дизайнерів і автогонщика. Рухи машини простежені з використанням авторського програмного забезпечення і перетворені в акцидентний шрифт [4].

Найбільш яскравим прикладом анімації летерингу є, на наш погляд, робота дизайнера із Великобританії *Себастьяна Баптіста* (Sebastián Baptista) "Make it better", що є метафорою творчого процесу, який відбувається в дизайні [5]. Численні експерименти із анімованим шрифтом, натхненні роботою *Джаррата Муді* (Jarratt Moody) 2007 року «Скажи "Що?" знову» по фільму «Кримінальне читиво» склали напрямок анімації під назвою "Type in motion" [6].

Отже, здебільшого в шрифтових експериментах залучаються наступні прийоми: використання світла і тіні; 3D-графіка; імітування та поєднання різних матеріалів; експериментальна анімація (кінетична типографіка); а також поєднання сучасних технологій із тенденціями моди та елементів стилів минулих часів (наприклад, прийоми періоду романтизму — об'ємність, штриховка, фігурність, контурність, ілюзорна тривимірність тощо — виконуються вже із залученням сучасних графічних програм.

ВИСНОВКИ

Наприкінці відмітимо, що шрифтові експерименти визначають особливу структуру візуальної комунікації. Переважно питання полягає у доступності шрифтової справи, оскільки комп'ютерні технології втілюють у життя таке явище, як масове мистецтво формування шрифту, тобто шрифт стає засобом творчості, самовираження, невід'ємною частиною життєдіяльності сучасної людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. 36 days of type [Електронний ресурс]. — 2018. — Режим доступу: <http://www.36daysoftype.com> (дата звернення 14.04.2018). — Назва з екрана.
2. Настольная игра со шрифтами [Електронний ресурс]. — 2017. — 23 червня. — Режим доступу: <https://rentafont.livejournal.com/9172.html> (дата звернення 14.04.2018). — Назва з екрана.
3. Опалев М. Л., Саввіна К. С. Етапи розвитку анімованої типографіки в мушн-дизайні [Текст] / М. Л. Опалев, К. С. Саввіна // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв : зб. наук. пр./ за ред. Даниленка В. Я. — Х. : ХДАДМ, 2014. — № 8. С. 77–80.
4. Toyota iQ Font [Електронний ресурс]. — 2010. — 29 червня. — Режим доступу: <http://theinspirationroom.com/daily/2010/toyota-iq-font> (дата звернення 10.04.2018). — Назва з екрана.
5. Make it better [Електронний ресурс]. — 2011. — Режим доступу: <https://vimeo.com/18669276> (дата звернення 09.04.2018). — Назва з екрана.
6. Say What Again [Електронний ресурс]. — 2009. — Режим доступу: <https://vimeo.com/3591259> (дата звернення 11.04.2018). — Назва з екрана.
7. Іваненко Т. О. Біфункціональність акцидентного шрифту: реклама і мультимедіа [Текст] / Т. О. Іваненко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. — Харків : ХДАДМ, 2011. — № 3. — С. 36–39.
8. Fred Eerdeken [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fred-eerdeken.be/> (дата звернення 10.03.2018). — Назва з екрана.

IVANENKO T., OPALEV M. INNOVATIVE TYPEFACE EXPERIMENTS AS A MEANS OF SELF-EMPLOYMENT

The experimental techniques in the font design are considered as a socio-cultural phenomenon and reflection for the future. The results of the study are based on an example of professional font projects, as well as works by designers and artists who do not specialize in typeface design. Techniques of transformation of the morphological structures of the accident font, as well as modern technical methods of execution of the author's plan, are considered.

Key words: *typeface design, experiment, accident font, kinetic typography, transformation*